

prevenim • dro

Butlletí semestral d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 15 - 2005 (2)

En aquest número...

Editorial

2

Presentació dels continguts més rellevants d'aquest número.

Cop d'ull a la recerca

2

Comentari d'un estudi que analitza el consum de drogues de professionals vinculats als joves (inclosos professionals de serveis socials) i la seva influència sobre les seves actituds en relació a les drogues.

Materials

3

De nit tingues-ho clar – per distribuir a locals de nit (tríptics i cartells).
Quina canya! – per prevenir el consum d'alcohol en els joves (vídeo).
Ratilles, parlem-ne – per treballar a batxillerat i cicles formatius (maletí).

En pràctica

4

Més orientacions per posar en marxa un observatori local de drogues.

L'opinió

4

Jesús Lacoste, creador del primer portal d'informació sobre prevenció de les drogodependències en castellà i editor del web www.lasdrogas.info comenta les possibilitats que obren les noves tecnologies per a l'àmbit de la prevenció.

Finestra oberta

5

Descripció de *No em ratlles*, un espectacle adreçat preferentment a joves escolaritzats de 14 a 18 anys, que combina el teatre amb la prevenció de conductes de risc associades al consum de drogues.

Navegant

5

Comentaris i suggeriments de navegació pel web de l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies, l'agència de la UE encarregada de recopilar, analitzar i difondre informació sobre el fenomen de les drogues a Europa.

Amb poques paraules

6

Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb les drogodependències.

El calaix

6

Presentació i informació per participar en un grup autogestionat de treball sobre prevenció de drogodependències a nivell local, que des de fa tres anys es reuneix un cop cada tres mesos.

prevenim • dro és un programa de l'associació:

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

Aquest nou número de *Prevenim.DRO* s'inicia amb el comentari d'un estudi fet sobre població espanyola, que tracta d'un tema tan polèmic com interessant: el consum d'alcohol i altres drogues per part de diferents professionals vinculats als joves (inclosos professionals de la prevenció i dels serveis socials), i la seva influència sobre les seves opinions i actituds en relació a les drogues. La secció *En pràctica* completa les orientacions per establir un observatori local de drogues, iniciades en un número anterior d'aquest butlletí. L'*Opinió* ve signada aquest cop pel creador del primer portal espanyol d'informació sobre prevenció de les drogodependències, que introdueix el concepte de «prevenció a la carta» i ens dona la seva visió sobre les possibilitats que obren les noves tecnologies de la informació en el nostre àmbit de treball. Al *Calaix* hi trobareu informació sobre un grup de treball autogestionat sobre prevenció de drogodependències a nivell local que es reuneix periòdicament des de fa tres anys. També hi trobareu la resta de seccions habituals: *Materials*, *Finestra oberta*, *Navegant* i *Amb poques paraules*, amb continguts que esperem que siguin tots ells del vostre interès.

Cop d'ull a la recerca

Implicacions preventives del consum de drogues dels mediadors recreatius

Tradicionalment, la família i l'escola han estat els principals agents de socialització. Avui, però, nous agents i nous contextos han adquirit rellevança en l'educació dels joves i adolescents. En aquest sentit, els professionals de l'àmbit recreatiu (*disk jockeys*, cambrers, etc.) i dels mitjans de comunicació (locutors de ràdio, redactors de revistes juvenils, etc.) exerceixen una influència notable sobre els joves, els quals dediquen cada cop més temps a activitats recreatives, com ara «sortir de marxa». L'aparició d'aquests nous contextos de socialització pot tenir implicacions importants en l'etiologia i la prevenció del consum de drogues.

Recentment, un grup d'investigadors espanyols (Calafat et al., 2005) ha analitzat la influència del consum d'alcohol i drogues dels professionals vinculats als contextos recreatius sobre les actituds i opinions en relació a les drogues. Per fer-ho, van enquestar 246 professionals de la indústria recreativa, els mitjans de comunicació, els serveis socials (inclosos els programes preventius) i l'associacionisme juvenil. A més, van fer entrevistes en profunditat a 20 d'aquests professionals. Les variables estudiades incloïen, entre altres, el propi consum, la percepció de risc en relació al consum de drogues i les creences i els mites sobre diferents substàncies.

De les moltes dades de l'estudi destaquen que un 62% de la mostra estudiada s'embriga de tant en tant, un 35% fuma cannabis, si més no ocasionalment, i un 25% pren de tant en tant altres drogues il·legals. Tenen, però, especial

significació les relatives als professionals que treballen en prevenció o en serveis socials en contacte directe amb els joves. Així, aquests professionals presenten conductes d'embraguesa i de consum de cannabis i d'altres drogues molt superiors a les de la població general espanyola. D'acord amb els autors, això no seria rellevant si no fos perquè aquests consums privats influeixen en la seva percepció dels problemes dels joves, i probablement també en la seva relació amb ells.

Una altra dada interessant és que un 38,4% dels enquestats pensen que fumar cannabis no és perjudicial, situant-se d'aquesta manera més a prop dels mites que de la evidència científica. Els autors apunten que una proporció important

(...) una proporció important de professionals propers als joves té dificultats per establir distància entre el seu món privat i les necessitats professionals relacionades amb la prevenció.

de professionals propers als joves té dificultats per establir distància entre el seu món privat i les necessitats professionals relacionades amb la prevenció. En molts casos, a més, l'intent de donar congruència al propi consum de drogues dificulta el seu rol professional, la qual cosa és especialment preocupant en

els professionals dels serveis socials, la prevenció o l'associacionisme juvenil.

L'estudi posa de manifest la necessitat de revisar els plantejaments dels «mediadors recreatius» sobre el consum de drogues per tal que s'adeqüin més als coneixements actuals i a les necessitats de la comunitat, que no pas a interessos personals. A més, planteja la necessitat de formar als professionals que treballen en contacte directe amb els joves.

Per seguir llegint: Calafat A, Fernández C, Juan M, Becona E (2005) «Cómo el propio consumo de drogas de los mediadores recreativos tiene implicaciones preventivas». *Adicciones*. 17(2): 145-155

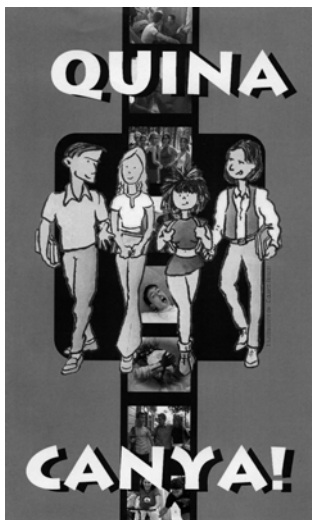
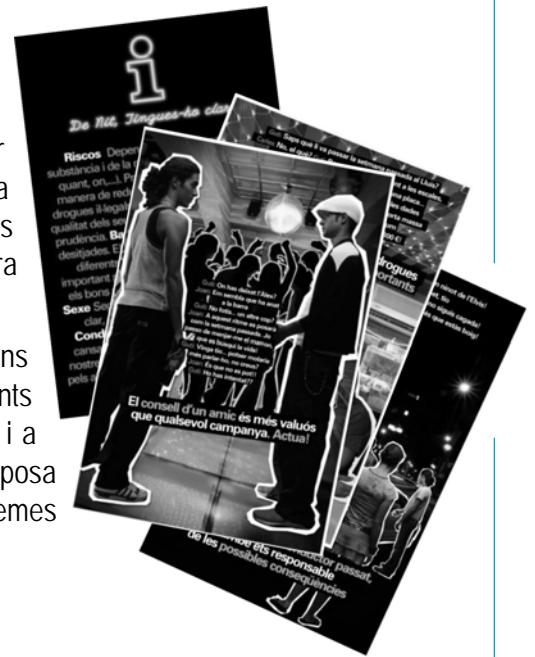

De nit tingues-ho clar

Sèrie de tríptics i cartells editats pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya per ser distribuïts dins dels espais d'oci nocturn. Elaborat amb la col·laboració d'Energy Control i SOM.NIT és un material que es proposa reduir alguns dels principals riscos associats al consum de drogues (conducció sota els efectes de l'alcohol, conductes sexuals de risc, etc.) posant a l'abast dels joves, en els propis locals, elements informatius i de reflexió d'una manera continuada i sense necessitat d'un suport professional presencial.

Tant els tríptics (de 10 x 15 cm) com els cartells (en format A4) plantegen situacions típiques a les que s'enfronten molts joves quan surten de marxa, aportant elements que conviden a la reflexió, a mantenir actituds crítiques envers les drogues i a practicar conductes alternatives al seu consum. Alhora, aquest material es proposa sensibilitzar als propietaris i als treballadors dels establiments d'oci nocturn en temes de salut i seguretat.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel: 932 272 900

Quina canya!

Material de prevenció del consum d'alcohol adreçat al treball amb joves de 14 a 16 anys. Desenvolupat per l'antic Institut Municipal de Salut Pública de l'Ajuntament de Barcelona amb el patrocini de la Fundació Viure i Conviure, consta d'un vídeo que inclou: a) una ficció de 15 minuts que té la finalitat de servir d'estímul per iniciar una discussió amb els alumnes; b) una videoguia didàctica que centra la discussió i aporta elements informatius i de reflexió al voltant de varis temes; i c) un fulletó de 12 pàgines amb informació per al professorat.

Quina canya! facilita el treball de qüestions relacionades amb l'inici del consum d'alcohol i la pressió dels companys i de la publicitat cap al seu consum, constituint un material complementari en l'aplicació del programa de Prevenció de l'Abús de Substàncies Addictives (PESA-Decideix!), adreçat a 3r d'ESO. Alhora, també es pot utilitzar fora del context d'aquest programa, com a punt de partida d'una discussió amb un grup de joves, moderada i conduïda per un educador.

Més informació: Agència de Salut Pública de Barcelona. Telèfon: 932 027 740 – 932 027 735

Ratlles, parlem-ne

Material elaborat pel Consell Comarcal del Montsià en col·laboració amb l'Ajuntament d'Ampostà i el suport de la Generalitat de Catalunya, adreçat als alumnes de batxillerat i cicles formatius. Forma part d'una proposta més àmplia d'intervenció a l'escola, que treballa sobre altres substàncies en diferents nivells de l'ESO. Permet fer un taller d'una durada aproximada de 2 hores amb grups de fins a 25 alumnes per informar sobre els riscos de consumir cocaïna, *speed* i ketamina, destacar la influència del grup d'iguals sobre el consum de drogues i propiciar conductes de reducció de riscos en cas de consumir-ne.

Es presenta en un maletí que conté un vídeo, un CD-Rom i una fitxa descriptiva del material i de la proposta de treball. El vídeo és un mig-metratge de ficció, de 38 minuts, que mostra la iniciació d'un grup de joves en el consum de drogues i la seva evolució en el temps. El CD-Rom és un joc interactiu de preguntes i respostes, que aporta informació general sobre els principals efectes de la cocaïna, *l'speed* i la ketamina i algunes estratègies de reducció de riscos.

Més informació: Consell Comarcal del Montsià. Telèfon: 977 704 371

Observatoris locals de drogues (II)

En el butlletí número 13 comentàvem la importància dels Observatoris Locals de Drogues com a sistemes de recollida d'informació sobre el consum de drogues per contribuir al disseny i la planificació d'intervencions preventives i assistencials més efectives, i apuntaven la mena d'informació que haurien de proveir. Un altre aspecte important a l'hora de posar en marxa un Observatori Local de Drogues és la selecció de les fonts d'informació. Tot i que per analitzar el consum de drogues es poden obtenir dades de fonts molt diverses, el cert és que, per separat, cap d'elles és capaç d'explicar la naturalesa i l'evolució de l'ús de drogues en un territori. Per això, únicament l'anàlisi conjunt de les dades procedents de diferents indicadors pot aportar un coneixement acurat de la situació en una comunitat. Pel que fa a les fonts d'informació que poden resultar útils en un Observatori Local de Drogues, poden ser de dues classes:

1 Fonts d'informació procedents d'indicadors directes de l'ús de drogues. Els indicadors directes, com ara les enquestes, proporcionen informació relativament fiable sobre els nivells d'ús de certes drogues (aquelles que el seu consum està més estès). També poden ser d'utilitat per avaluar les necessitats de la població en relació a intervencions preventives i per determinar la influència de

diferents factors (psicològics, socials, culturals, etc.) sobre el consum. Una mena d'enquestes especialment útils a l'hora d'avaluar l'ús de drogues són les enquestes escolars. El número 3 de Prevenim.DRO incloïa algunes recomanacions per a la seva elaboració.

2 Fonts d'informació procedents d'indicadors indirectes de l'ús de drogues. La seva característica és que no permeten conèixer exactament la situació de l'ús de drogues, però reflecteixen el consum perquè varien al mateix temps que ell. La major part dels indicadors indirectes es basen en dades relacionades amb els problemes derivats del consum de drogues o en dades relatives a l'oferta de drogues. Entre els primers cal esmentar la informació procedent dels centres d'atenció a les drogodependències (especialment relativa a les demandes de tractament), els registres de mortalitat i la informació sobre malalties associades al consum de drogues (procedent dels serveis de salut generals i dels serveis d'atenció sanitària urgent als consumidors). Pel que fa als indicadors basats en l'oferta, inclouen dades sobre decomissos de drogues o sobre la producció i el comerç de substàncies com el tabac o l'alcohol, entre altres.

Per saber-ne més:

<http://www.urbaldro.net/documentos/PlanesLocales.pdf>

L'opinió

Jesús A. Lacoste és psicòleg i creador del primer portal espanyol d'informació sobre prevenció de les drogodependències. Actualment és director del Instituto para el Estudio de las Adicciones (IEA) i editor del web www.lasdrogas.info. En aquestes línies ens dona la seva visió sobre les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies de comunicació en l'àmbit de la prevenció de les drogodependències.

Fa només deu anys tot el que ara podem fer des del nostre ordinador era, ni més ni menys, una utopia. I, és que la tercera revolució que ha arribat de la mà d'Internet i de les noves tecnologies ha creat un sens fi de nous serveis i eines al servei de la informació i la comunicació. Gràcies a Internet podem estar intercomunicats amb persones molt distants, mantenir converses en temps real, compartir arxius per elaborar un article científic o, simplement, accedir a informació que d'una altra manera només podríem trobar als prestatges de les biblioteques.

En l'àmbit de la prevenció, les noves tecnologies han suposat el naixement de la «prevenció a la carta», un concepte que definiria com la capacitat per accedir a la

informació quan, com i on la necessito. Per als professionals, el treball en equip ja només té una barrera: la dels idiomes, atès que amb un accés a la xarxa podem estar en contacte amb qualsevol persona per lluny que estigui.

Les noves tecnologies han suposat el naixement de la 'prevenció a la carta', un concepte que definiria com la capacitat per accedir a la informació quan, com i on la necessito.

A aquests avenços cal sumar-hi els múltiples serveis afegits que proporcionen la telefonia mòbil, l'accés a informació des

de terminals amb WAP i/o GPRS o 3G i les xarxes sense cable.

Tot un món de serveis, canals de comunicació i interacció que estan a la nostra disposició per facilitar el contacte amb el públic destinatari dels nostres missatges o accions preventives. Ja no n'hi ha prou amb fer boniques campanyes en les tanques publicitàries de les ciutats; cal (i és gairebé imprescindible) incorporar aquests nous canals, sobre tot si pretenem arribar a un públic jove. No obstant això, les noves tecnologies poden tenir també un efecte *boomerang*, perquè si no es supervisen, avaluen o «controlen» poden, degut al gran impacte i capacitat de penetració social que tenen, desviar-se del seu objectiu i servir a uns altres interessos.

No em ratllis

No em ratllis és un espectacle interactiu que fusiona el teatre amb la prevenció. Es tracta d'una proposta adreçada a grups de joves, preferentment escolaritzats, de 14 a 18 anys, orientada a prevenir conductes de risc (conducció sota els efectes de l'alcohol i altres drogues, relacions sexuals sense protecció, baralles, etc.) associades al consum de diferents drogues (alcohol, cannabis, drogues de síntesi, etc.).

No em ratllis és una iniciativa de Teatracció, una entitat sense afany de lucre, de caràcter cultural, constituïda per professionals vinculats al teatre i l'educació, que desenvolupa projectes de caire transversal al voltant de la cultura, la joventut, la salut i l'educació. L'activitat consta de dues parts diferenciades: a) un espectacle teatral d'una duració aproximada d'una hora, i b) un debat posterior amb els joves (públic) dinamitzat pels propis actors, que dura de 30 a 45 minuts.

A l'obra de teatre, desenvolupada amb la col·laboració d'Energy Control, tres actors caracteritzen a tres amics que van comentant anècdotes relacionades amb el consum i el no consum de drogues, i les situacions i vivències que això els va provocar. Al llarg de la representació els personatges es veuen confrontats a algunes conseqüències de les seves decisions, i plantegen alguns interrogants als espectadors. En finalitzar la representació s'inicia un debat en el que els espectadors són convidats a resoldre conjuntament amb els actors una situació conflictiva relacionada amb el consum d'alcohol i la conducció. Com a complement de l'activitat es facilita als educadors un material pedagògic per estimular en els joves la reflexió i l'aprofundiment sobre diferents aspectes dels temes tractats.

No em ratllis compta amb el suport del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, que col·labora en la seva promoció i subvenciona parcialment el cost de realització de les representacions. L'activitat està pensada per treballar amb un mínim de 30 participants i un màxim de 110, i requereix disposar d'un espai d'aproximadament 5 metres d'amplada per 3 d'alçada i 5 de profunditat. Des de la seva estrena *No em ratllis* s'ha representat més de 200 vegades a diferents localitats de Catalunya i l'han vist uns 20.000 joves.

Més informació: Teatracció. Tel.: 654 905 201. Correu-e: info@teatraccio.com

Navegant

Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies

L'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies (OEDT) és una agència de la Unió Europea, amb seu a Lisboa, que té la missió de recollir, analitzar i difondre informació objectiva, fiable i comparable sobre el fenomen de les drogues a Europa. A banda dels països membres de la UE, treballa en col·laboració amb països no membres i amb els organismes internacionals que s'ocupen del tema: PNUCID, OMS, Grup Pompidou, Interpol, etc.

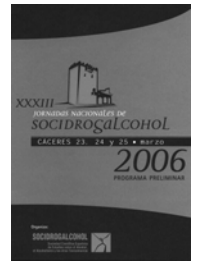
El seu web conté abundant informació d'interès per als lectors de Prevenim.DRO, com ara les seccions sobre epidemiologia, sobre respostes al problema (prevenció del consum, reducció de danys, tractament, etc.) i sobre polítiques i legislació en matèria de drogues. A més, una secció específica (*Publications*) permet accedir a múltiples documents a text complet, com ara un informe anual sobre la situació del problema de les drogues a Europa, informes d'avaluació de riscos de noves substàncies (*Risk-assessment reports*) o publicacions periòdiques breus. L'anglès és la llengua principal del web, però també es troben alguns documents en castellà. Altres seccions inclouen notícies, informació sobre congressos i jornades, enllaços, etc.

Ahora, el web de l'OEDT dona accés a l'*Evaluation Instruments Bank* -una eina per cercar i accedir a instruments estandarditzats d'avaluació- i a una base de dades de programes europeus de prevenció i de reducció de danys: *Exchange on drug demand reduction action (EDDRA)*.

Adreça del web: <http://www.emcdda.eu.int>

Cita a Càceres. Els dies 23, 24 i 25 de març de 2006 tindran lloc a Càceres les *XXXIII Jornades Nacionales de Socidrogalcohol*, Sociedad Científica Española de Estudios sobre el Alcohol, el Alcoholismo y otras Toxicomanías. El programa inclou taules sobre tractament, prevenció, legislació i polítiques de drogues. Més informació a: <http://www.socidrogalcohol.org>

PROTEGO, ara també a Romania. Després d'haver estat adaptat per a l'Amèrica Llatina, aquest programa selectiu de prevenció familiar, que fa un temps va desenvolupar PDS amb el suport del Departament de Benestar Social, s'ha traduït recentment al romanès el marc d'un programa de col·laboració entre el Plan Nacional sobre Drogas i l'Agència Nacional Antidroga de Romania, finançat per la Comissió Europea, i ja s'han format professionals d'aquell país per iniciar la seva aplicació a tres grans ciutats. Més informació (en romanès) a: <http://www.ana.gov.ro/rom>

Nou butlletí sobre tabac. Gestió de Serveis Sanitaris / Hospital de Santa Maria i la Unitat de Tabaquisme d'aquell centre sanitari, amb la col·laboració de Nicotinell® i de la Universitat de Lleida, editen *Info Tabac*, un nou butlletí (el número 0 és del passat mes de novembre) adreçat a tots els professionals interessats pel tabaquisme. Subscripció gratuïta a: tabac@gss.scs.es

El tractament informatiu de les drogues. Organitzat per la Fundación de Ayuda contra la Drogadicción (FAD) i el Instituto Oficial de Radio y Televisión, amb la col·laboració del Plan Nacional sobre Drogas, el passat mes de juny es va celebrar a Madrid el *I Foro Jóvenes, Drogas y Comunicación*, en el marc del qual es va presentar un document amb propostes per al tractament informatiu de les qüestions relacionades amb els joves i les drogues. Més informació a: http://www.fad.es/notas/Nota_posteriori_Foro.pdf

El calaix

Grup autogestionat de treball sobre prevenció de drogodependències a nivell local.

L'any 2002 un grup de tècnics municipals de prevenció de drogodependències es va començar a reunir per iniciativa pròpia, i d'una manera autogestionada, amb l'objectiu de compartir experiències i reflexionar plegats sobre diferents aspectes del treball en prevenció. Més tard s'han afegit al grup altres professionals, com ara tècnics de joventut, la qual cosa ha aportat un major coneixement de la realitat juvenil. D'aleshores ençà el grup ve reflexionant i treballant sobre qüestions com ara les funcions del tècnic local, la manca de plans locals, l'escassetesa de recursos per intervenir amb joves menors de 18 anys, etc.

Es tracta d'un grup dinàmic i en evolució, obert a tots els tècnics contractats directament per una administració local (però no a través d'entitats) que tinguin inquietud per compartir i aportar elements per millorar la prevenció de les drogodependències. A hores d'ara, el grup té 16 membres que treballen a 11 municipis i es reuneix un cop cada tres mesos (ja ho ha fet onze vegades a sis localitats diferents).

La propera reunió es farà a Vilanova i la Geltrú, el 6 d'abril de 2006 a dos quarts d'onze del matí. Si hi voleu participar podeu contactar la Neus Pijoan a: npj Joan@vilanova.org.

Més informació: Patrícia Ros. Ajuntament de Tarragona. Telèfon: 977 244 414

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social
Direcció: Antoni Duran i Jaume Larriba
Disseny: E. Bosch
Fotomecànica i impressió: Addenda

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.dro

Provença, 79 baixos 3a. 08029 Barcelona
Tel: 93 430 71 70 · Fax: 93 439 07 73

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org · Web: <http://www.pdsweb.org>